

FRAGMENTE SCULPTURALE DE LA TROESMIS

CRÎȘAN MUȘETEANU

Obiectul notei de față îl reprezintă două fragmente sculpturale, un fragment de stelă și un cap de leu apotropaic aflate în colecțiile Muzeului de istorie și arheologie Călărași. Ele au fost recoltate prin anii 1953—1954 cu prilejul unei cercetări de suprafață efectuată de N. Angheluseu și V. Culică la Troesmis.

1. *Stelă fragmentară* din calcar, având dimensiunile actuale 36×32 cm Nr. inv. 9652. Fig. 1a. Din stelă se păstrează doar o parte din **banda de la margine**, adică chenarul care era împodobit cu ciorchini de struguri, frunze și **vrejuri de viță de vie**. Din fragment se mai pot observa și colțurile unor benzi alcătuite din trei briuri excizate care delimitau alte două chenare.

Nu putem determina cărei categorii de stelă iconică sau aniconică îi aparține acest fragment deoarece elementele conservate sînt foarte sumare. Am putea presupune totuși că piesa noastră s-ar încadra fie în grupa VI, fie în **grupa XI** din clasificarea făcută pentru acest gen de monumente din Moesia Inferioară¹. **Ipoteza se bazează** pe existența decorului de pe chenar, ciorchinii de struguri și vița de vie, ambele grupe posedînd acest decor. La Troesmis au fost deja descoperite două stele funerare încadrate în tipurile amintite², așa încît apariția unui al treilea fragment lucrat în aceeași formă ni se pare foarte verosimil. Grupele mai sus amintite sînt caracteristice pentru provincia noastră, ele fiind socotite ca făcînd parte din categoria steluilor danubiene³.

Considerăm fragmentul sculptural prezentat o creație a unui atelier local de piatrărie, din veacurile II—III e.n.

2. *Leu apotropaic* din calcar cu înălțimea actuală 45 cm. Nr. inv. 9647. Fig. 1 b, c. Din animalul funerar se păstrează capul și o parte din gît. Fața leului fiind deteriorată din vechime, astfel încît trăsăturile se disting cu greutate. Coama animalului este veridic realizată prin smocuri bogate semicirculare despărțite în cinci șuvițe.

Deși fragmentar, piesa poate fi încadrată în seria leilor de sine stătători⁴. Nu putem spune cu toată siguranța dacă avem de a face cu o reprezentare a animalului singur culcat cu capul întors spre privitor sau cu a doua variantă în care leul este ridicat pe labele anterioare întinse sau cu una din labe pe un cap de animal, așa cum apare pe o piesă de la Durostorum⁵. Remarcăm oricum asemănarea în tratarea coamei leului de la Troesmis cu un exemplar descoperit la Noviodunum⁶.

Fără a fi o lucrare protentioasă, tocmai această realizare veridică a blanei animalului funerar ar putea data acest fragment în secolul al II-lea, el fiind foarte probabil opera unui meșter local.

Spre deosebire de alte provincii apropiate, existența unor astfel de monumente funerare în Scythia Minor este destul de rar documentată pînă în momentul de față⁷. Evident, descoperiri ulterioare precum și publicarea unor piese aflate în lapidariile unor muzee, vor putea modifica această constatare.

Reprezentările sculpturale succint prezentate sînt creații artistice inedite care vin să îmbogățească gama de reprezentări în piatră de la Troesmis. (vezi ilustrația p. 631)

NOTE

1. Maria Alexandrescu-Vianu, in *Dacia*, N.S., 17, 1973, p. 219—220.
2. *Ibidem*, p. 225, nr. 9 și p. 226, nr. 118.
3. *Ibidem*, p. 219.
4. D. Isac, V. Wollmann, I. P. Albu, *Sargetia*, 10, 1973, p. 142—143.
5. I. I. Russu, in *AISC*, 3, 1939, nr. 14.
6. I. Barnea, in *Peuce*, 6, 1977, p. 107, pl. Xc.
7. La cei amintiți pînă acum am mai putea adăuga Al. Barnea in *Tropaeum Traiani*, București, 1979, p. 83, fig. 70, 3.

FRAGMENTS SCULPTURALS DE TROESMIS

(RÉSUMÉ)

On présente deux fragments sculpturaux découverts fortuitement à Troesmis. Il s'agit d'un fragment de stèle dont on n'a conservé qu'une partie du cadre décorée de sarments de vigne. Le deuxième fragment est la tête d'un lion funéraire, pièce rarement connue en Dobroudja.

D'après le style de l'exécution et par analogie avec d'autres pièces similaires de la province ont été datées la stèle au IIe ou IIIe siècle et l'animal funéraire au IIe siècle.

Les deux œuvres sont dûes à un artisan local.

SKULPTURBRUCHSTÜCKE VON TROESMIS

(ZUSAMMENFASSUNG)

Es werden zwei aus Zufallsentdeckungen stammenden Skulpturstücke von Troesmis vorgeführt. Das erste Stück ist ein Teil eines Weinrebenmotiv verzierten Grabsteines. Das andere Bruchstück stellt einen Grablöwen dar, ein sehr seltenes Stück in der Dobrudscha.

Auf Grund des Stils und der Gegenständen mit ähnlichen Stücken aus der Provinz, kann das Grabsteinbruchstück im II. oder III. Jh. und der Grablöwe im II. Jh. datiert werden. Die zwei Stücke sind das Erzeugnis eines einheimischen Handwerkers.

FRAGMENTE SCULPTURALE
DE LA TROESMIS

(text, p. 235)

CRIȘAN MUȘȚEANU

FIG. 1 A — STELĂ FRAGMENTARĂ DE LA TROESMIS, B—C LEU APOTROPAIC DE LA TROESMIS.

FIG. 1 — A) STÈLE FRAGMENTAIRE DE TROESMIS; B—C TÊTE DE LION FUNÉRAIRE DE TROESMIS.

ABB. 1. a) GRABSTEIN VON TROESMIS; b-c) KOPF DES GRABLÖWEN VONTROESMIS.